

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 80 0 П 001786 11 Рев
Бања Лука, 23.02.2012. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Росе Обрадовић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Сенада Тице, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља М.С. из Б., заступан по пуномоћнику С.М., адвокату из Б., против туженог Р.П. из Д., заступан по пуномоћнику В.М., адвокату из Б., ради побијања правне радње, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 001786 11 Гж 2 од 21.4.2011. године, на сједници одржаној дана 23.02.2012. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се усваја, обје нижестепене пресуде се у досуђујућем дијелу преиначују тако што се тужитељ у цјелости одбија са тужбеним захтјевом и обавезује да накнади туженом парничне трошкове у износу од 3.300,00 КМ.

Обавезује се тужитељ да туженом надокнади трошкове ревизионог поступка у износу од 300,00 КМ.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бијељини број 80 0 П 001786 10 П 2 од 25.01.2011. године усвојен је тужбени захтјев и утврђено да је бестеретно располагање имовином Ч.С., правоснажном пресудом на основу признања тог суда број П-292/03 од 13.5.2003. године у корист туженог, без правног дејства у односу на тужитеља до намирења његовог новчаног потраживања из правоснажне пресуде истог суда број П-8/2000 од 07.7.2000. године, па је тужени обавезан да трпи намирење тужитеља на некретнинама уписаним у ккњ.ул. 4386 к.о. Б. I и зк.ул. 61, 113, 502. и 503, све к.о. З., које одговарају некретнинама уписаним у пл. 1540 к.о. З. Тужени је обавезан да тужитељу надокнади трошкове поступка у износу од 4.000,00 КМ, у року од 30 дана.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 001786 11 Гж 2 од 21.4.2011. године жалба туженог је дјелимично уважена и првостепена пресуда преиначена тако што се из њене изреке брише ријеч “бестеретно” и у том дијелу одбија тужбени захтјев, док је у преосталом дијелу жалба одбијена и првостепена пресуда у том дијелу потврђена.

Благовремено изјављеном ревизијом тужени побија другостепену одлуку због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се обје нижестепене пресуде преиначе и одбије тужбени захтјев или да се побијана пресуда укине и предмет врати другостепеном суду на поновни поступак.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија је основана.

Тужбом се тражи утврђење да располагање имовином тужитељевог дужника Ч.С., које је извршено правоснажном пресудом на основу признања првостепеног суда у корист туженог, не производи правно дејство у односу на тужитеља све док се не намири његово новчано потраживање према Ч.С., слиједом чега тужени има трпјети да се тужитељ намири на некретнинама које је стекао побијаном правном радњом.

На подлози резултата доказног поступка првостепени суд је утврдио чињенично стање, које међу странкама није ни спорно, а огледа се у слиједећем: да је правоснажном пресудом првостепеног суда број П-8/2000 од 07.7.2000. године Ч.С. обавезан да тужитељу исплати 50.000 ДМ са законском каматом од 01.4.1998. године до исплате и парничним трошковима у износу од 1.300,00 КМ; да је тужитељ 06.3.2001. године извршном суду поднио приједлог за извршење ове правоснажне пресуде; да је у току извршног поступка првостепени суд 13.5.2003. године под бројем П-292/03 донио пресуду на основу признања којом је утврђено да је тужени дана 02.01.1995.године купио од Ч.С. све некретнине које је овај имао у својини, а које су уписане у ккњ.ул. 4386 к.о. Бијељина I и пл. 1540 к.о. З., којим некретнинама одговарају некретнине уписане у зк.ул. 61, 113, 502 и 503, све к.о. З., за цијену од 70.000,00 КМ, слиједом чега је Ч.С. обавезан да трпи укњижбу туженог као власника и посједника наведених некретнина; да је наведена пресуда на основу признања постала правоснажна са даном доношења и да је проведена у јавним књигама, због чега тужитељ не може реализовати своје потраживање према Ч.С.; да у тужби, поднесеној суду 09.5.2006. године, тужитељ побија правну радњу којом му је као повјериоцу нанесена штета.

Налазећи да је правоснажном пресудом на основу признања од 13.5.2003. године тужитељ онемогућен да своје потраживање намири из имовине дужника Ч.С. те да тужени, који је у тазбинском сродству са тужитељевим дужником Ч.С., није савјестан купац дужникових некретнина, првостепени суд усваја тужбени захтјев у цјелости.

Одлучујући о жалби туженог другостепени суд изражава иста схватања као првостепени суд, осим што сматра да спорно располагање није било бестеретно већ теретно, обзиром да је тако утврђено у правоснажној пресуди на основу признања од 13.5.2003. године.

Схватања нижестепених судова нису правилна.

У конкретном случају се ради о побијању дужникових правних радњи (члан 280. ст. 1. Закона о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО). Побијањем се, иначе, регулише правни институт познат још у римском праву под називом паулијанске тужбе (actio Pauliana). Сврха ове тужбе је заштита повјерилаца од несавјесних дужника. Побијање као правни институт се појављује у два облика: у облику побијања у стечају и у облику побијања изван стечаја. Побијању у стечају има мјеста кад је дужник, чија се правна радња побија, предузеће. Побијању изван стечаја, које се врши по одредбама ЗОО, је сврха намирење само једног повјериоца те се правна радња једино према њему оглашава без дејства и само у границама потребним за његово намирење.

Члан 280. ЗОО говори о општим претпоставкама побијања односно о околностима које се све претходно морају стећи да би се могло приступити побијању појединих конкретних чињеничних стања која сачињавају посебне претпоставке побијања, набројане у члану 281. истог закона. Терет доказивања горе наведених елемената побијања пада на

повјериоца који подиже паулијанску тужбу. Неопходне претпоставке побијања су: доспјелост и извршност потраживања повјериоца, инсолвентност дужника, свијест о оштећењу повјериоца те правна радња дужника којом се умањује његова имовина у корист неког трећег лица.

Правне радње које у пракси најчешће долазе у обзир за побијање су: пренос својине, заснивање разних стварних, а нарочито заложних права, преузимање обавеза путем уговора, новација, закључивање привидних правних послова, пропуштање и одрицање од права. Као правне радње којима дужник губи неко своје формално право најчешће се појављују дужниково признање или изјаве којима он у спору погоршава свој процесно-правни положај. Не тражи се да је дужник лично учествовао у радњи која се побија па се могу побијати и радње извршене преко дужниковог законског заступника или пуномоћника. Битно је да је због радње која се побија објективно дошло до негативне промјене у дужниковој имовини тј. да је она смањена односно да је услијед побијане радње намирење повјериоца отежано или осујећено.

Тужба за побијање се подноси против трећег лица–противника побијања. То је најчешће дужников сауговорач и свако друго лице које је извукло неку корист из правне радње која се побија.

Одредбом члана 281. ст. 1. ЗОО је прописано да се теретно располагање може побијати ако су у вријеме располагања дужник и треће лице са којим је или у чију је корист та правна радња предузета знали или могли знати да се предузетим располагањем наноси штета дужниковим повјериоцима. У односима између инсолвентног дужника и његових блиских сродника по правилу постоји обострана свијест, а најчешће и намјера, да се предузетим располагањем нанесе штета повјериоцима (став 2. цитираног члана – тзв. породична паулијанска тужба), како је било у овом конкретном случају. Бестеретно је свако оно дужниково располагање за које он не може као накнаду захтијевати било какву протучинидбу од стране у чију је корист то располагање учињено. Од бестеретних располагања се у пракси, поред поклона, најчешће појављују опроштај дуга, одрицање од права уопште, напуштање права, симуловани правни послови код којих је накнада само привидна (поклон под видом уговора о купопродаји, куповање стварно ненаплативог потраживања), бесплатна уступања ствари на кориштење, преузимање или исплата туђег дуга (став 3. цитираног члана).

У коначно уређеној тужби се побија располагање имовином тужитељевог дужника Ч.С., учињено правоснажном пресудом на основу признања коју је донио првостепени суд дана 13.5.2003.године. Ова пресуда се не може сматрати правном радњом тужитељевог дужника већ је у питању правна радња суда. Само изјава тужитељевог дужника о признању тужбеног захтјева у парници коју је против њега покренуо тужени представља правну радњу именованог, али се у овом спору не побија та изјава. Међутим, изјава о признању тужбеног захтјева сама за себе не производи никакво правно дејство и она правне учинке добија само кад је прихвати суд и донесе пресуду на основу признања у смислу одредбе члана 331. Закона о парничном поступку ("Службени лист СФРЈ" број 4/77 до 35/91 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 14/94 и 32/94), који је важио у вријеме доношења спорне пресуде од 13.5.2003. године, а сада одредбе члана 180. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 и 49/09, даље: ЗПП). Према овим одредбама суд може, али и не мора, донијети пресуду на основу признања кад тужена страна призна тужбени захтјев. Наиме, ако суд посумња да признавањем тужбеног захтјева тужени (а самим тим и тужитељ) иде за тим да крши принудне прописе, неће донијети пресуду на основу признања.

Дакле, у овом случају до оштећења тужитеља као повјериоца није дошло правном радњом његовог дужника Ч.С., него је правном радњом првостепеног суда донијета пресуда на основу признања.

Напријед изложено указује да су на правилно и потпуно утврђено чињенично стање нижестепени судови погрешно примијенили материјално право кад су усвојили тужбени захтјев, због чега је одлучено као у изреци, на основу одредбе члана 250. ст. 1. ЗПП.

На основу одредбе члана 397. ст. 2. у вези са чланом 386. ст. 1. ЗПП, овај суд је обавезао тужитеља да туженом надокнади трошкове првостепеног поступка у износу од 3.300,00 КМ (за састав одговора на тужбу и заступање на четири рочишта по 600,00 КМ те за приступ на једно рочиште на коме се није расправљало о главној ствари 300,00 КМ) и трошкове ревизионог поступка у износу од 300,00 КМ, који се односе на састав ревизије (тарифни број 2. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката - „Службени гласник Републике Српске“ број 68/05).

Предсједник вијећа
Роса Обрадовић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић